

Наукові перспективи
Видавнича група

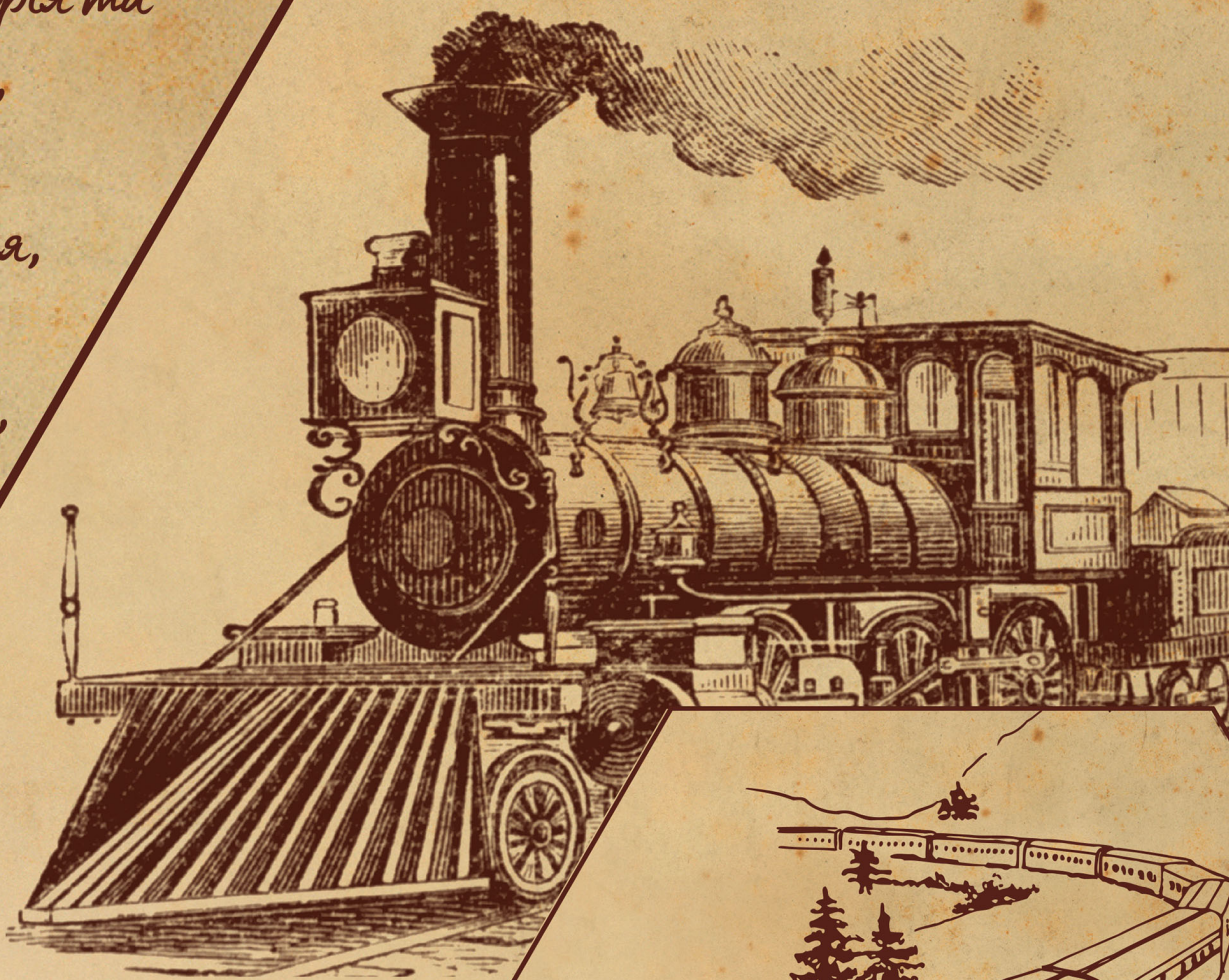

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ
НАУЦІ

№11(29)

2024

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Асоціація науковців України
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 11(29) 2024

Київ – 2024

*Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
Association of Scientists of Ukraine
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

*("Pedagogy" Series, "Law" Series, Economy Series,
"Public Administration" Series, "Technology" Series,
"History and Archeology" Series)*

Issue № 11(29) 2024

Kyiv – 2024

«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2024. № 11(29) 2024. С. 1391.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія КВ № 25116-15056Р.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 076 Підприємництво та торгівля), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 11.11.2024, № 13/11-24).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної альянсу інженерів консультантів, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, техніки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір. Цільова аудиторія: науковці, працівники вищих навчальних закладів та наукових інституцій, здобувачі вищої освіти, а також фахівці тематики журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор: Даций Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Балаласва (Дорошенко) Катерина Вікторівна - кандидат технічних наук, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Герасименко Юлія Сергіївна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України (Біла Церква, Україна)
- Дестяк Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Закієв Іслам Муса-Огли - старший науковий співробітник кафедри підтримання льотної придатності авіаційної техніки Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Іванченко Євгенія Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- Ігнатівич Сергій Ромуальдович - доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- Кавіліна Ганна Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Ліцензований національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Карусевич Михайло Віталійович - доктор технічних наук, професор, професор кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор кафедри телекомунікаційних та інформаційних систем Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Кінзерявий Василь Миколайович — кандидат технічних наук, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Ковтун Владислав Юрійович — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Корченко Анна Олександрівна — доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Корченко Олександр Григорович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кризіна Наталя Павлівна – доктор наук державного управління, професор, Заслужений лікар України, директор Навчально-Наукового медичного інституту Київського міжнародного університету (Київ, Україна)
- Куриш Наталя Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- Марушева Олександра Анатолівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
- Маслак Тетяна Петрівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатолівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методику її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Орлова Наталія Сергіївна — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та природокористування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Київ, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Пушкарь Ірина Володимирівна – кандидат наук з державного управління, доцент, професор кафедри обліку та оподаткування Запорізького національного університету, сертифікований аудитор, член Аудиторської Палати України, член громадської організації «Професійна організація аудиторів, бухгалтерів та викладачів ОКД» (Запоріжжя, Україна)
- Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (Одеса, Україна)
- Сидоренко Вікторія Миколаївна — асистент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Сирник Ярослав - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
- Січкаренко Галіна Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- Соцілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Терещенко Юрій Матвійович — доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії в області науки і техніки України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- Хохлачова Юлія Євгенівна — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Якушенко Олександр Сергійович — кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Економіка»

Zadneprovska G.I., Oliinykova D.Yu. <i>MARKETING COMMUNICATIONS STRATEGY AS A KEY ELEMENT OF THE UNIVERSITY MARKETING STRATEGY</i>	20
Благополучна А.Г., Джога О.В., Босецька Н.Г. <i>ТЕХНОЛОГІЇ ВИКОРИСТАННЯ ОРГАНІЧНИХ ПРОДУКТІВ У РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ</i>	33
Бокі В.Т., Кушнір Н.О. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ДЖЕЙБІЛ СЬОРКІТ ЮКРЕЙН ЛІМІТЕД»</i>	42
Буртняк І.В., Халудило Т.В. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ ВОЛАТИЛЬНОСТІ ВІТСОІН</i>	54
Вдовенко Н.М. <i>ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ</i>	61
Збрицька Т.П., Пастушенко Е.А. <i>УПРАВЛІНСЬКА ПРАЦЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	73
Зеленевич В.В., Червінець Д.Р., Онушканич О.Я. <i>ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ЛОГІСТИЧНИМИ СИСТЕМАМИ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТУРБУЛЕНТНОСТІ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА</i>	86
Кушнір Н.О., Химинець В.В., Корнаш В. <i>ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН СВІТУ</i>	96

Лещук Г.В. <i>ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ПРИКЛАДІ ОБЛАСТЕЙ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ</i>	109
Логоша Р.В., Прилуцький А.М. <i>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ</i>	122
Маліков В.В. <i>ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СТРУКТУРА, ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ</i>	136
Ріпка Р.О., Сидорчук Д.С. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ МИТНОЇ СЛУЖБИ ТА РОЗВИТОК ЇЇ ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ЗМІН РИНКУ</i>	149
Рябикіна Н.І., Короленко О.Б., Рябикіна К.Г. <i>ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ БІЗНЕСУ</i>	159
Сагайдак-Нікітюк Р.В., Нікітюк В.Г., Журенко В.В. <i>СИСТЕМАТИЧНИЙ ОГЛЯД НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ З УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ</i>	173
Слободянюк О.В., Кузнецова Л.В., Комарденко В.О. <i>СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМАНДИ В ОПТИЧНОМУ БІЗНЕСІ</i>	186
Табенська О.І., Стойка В.О. <i>ВИКОРИСТАННЯ ВНУТРІШНІХ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	199
Хомайко Є.І. <i>МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ</i>	210
Цвілій С.М., Каптюх Т.В., Матвієнко Я.О. <i>СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯ-ВОЄННОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ</i>	224

- Ципліцька О.О., Завгородня М.Ю.** 239
УНІВЕРСИТЕТ ЯК ЯДРО ЕКОСИСТЕМИ ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ
- Ясінська І.С., Кушнір Н.О.** 256
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ В СВІТІ
- Ящук Т.А.** 265
ФАНДРЕЙЗИНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

СЕРІЯ «Державне управління»

- Антипенко І.В., Пешко В.В.** 278
АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК РІЗНОВИД ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ
- Бабич С.В., Цецик Я.П., Красномоєць О.І.** 287
ВИКЛИКИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ЧЕРЕЗ ДОСВІД
- Весоловська М.К., Карковська В.Я.** 302
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЗМІН: АДАПТАЦІЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ
- Дорош І.М., Дорош А.О.** 320
КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ВАЖЛИВІСТЬ ЗНАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ
- Жабський В.І.** 330
МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК
- Зубчик О.А., Обушна Н.І., Рубан Ю.Г., Гребеножко Є.П.** 343
МЕХАНІЗМИ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УРЯДОВИХ СТРУКТУР ВЕЛИКОБРИТАНІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
- Колісніченко Н.М.** 354
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ТРАНСПОРТНОМУ СЕКТОРІ: УРОКИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Крейденко В.В. <i>МІСЦЕ І РОЛЬ ПАРЛАМЕНТУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ</i>	366
Лазарів В.О. <i>МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ НА ПУБЛІЧНОМУ РІВНІ</i>	378
Назаренко А.М. <i>ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	389
Статівка Н.В., Кокорєв В.В. <i>ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ</i>	399
Хвалібота Р.І. <i>ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В КРАЇНІ: ВИКЛИКИ Й РИЗИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	412
Цигилик Н.В., Чепіль Б.А. <i>ТЕОРІЯ ПОКОЛІНЬ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ</i>	421
Янишівський Т.Я. <i>ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УСПІШНИХ ПРАКТИК ПРОТИДІЇ СЕПАРА- ТИЗМУ ТА ТЕРОРИЗМУ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН</i>	434

СЕРІЯ «Право»

Баєва Л.В., Геращенко О.С., Кундеус В.Г. <i>ІННОВАЦІЇ У КІБЕРПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА КІБЕРАНАЛІТИК</i>	447
Вайнер Є.Є. <i>ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ</i>	462

Вандін Є.В. <i>РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ (УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ) З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДОТРИМАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ДЕКЛАРУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОДАННЯ ДЕКЛАРАЦІЙ</i>	475
Василик В.В. <i>ПРОБАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З БОКУ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ</i>	488
Верба О.Б. <i>ДОГОВІР ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПИ: МОРАТОРІЇ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ОСІБ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ З ЦИХ КАТЕГОРІЙ СПРАВ</i>	498
Городецька І.А., Геєць І.В., Щербина А.П. <i>ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ФОРМ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ</i>	510
Демчук А.М., Ленгер Я.І. <i>ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	522
Дьомін Р.В. <i>ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	533
Зільник Н.М., Прийма В.М. <i>ПРО ДОНОРСТВО КРОВІ ТА ТРАНСПЛАНТАЦІЮ В УКРАЇНІ</i>	541
Козенко О.О. <i>АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ СКЛАДОВІ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ В УКРАЇНІ</i>	556
Кумейко А.В. <i>ДО ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	566

Маньгора Т.В., Безе Т.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОЛЕКТИВНИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</i>	580
Медвідь А.Б., Медвідь Ю.О. <i>ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ТА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ</i>	596
Меренич М.С. <i>ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ В КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА</i>	607
Митрофанов І.І. <i>КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЧЕРЕЗ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ</i>	618
Оболенцев В.Ф. <i>МОДЕЛЮВАННЯ ДЕТЕРМІНАЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ</i>	629
Присяжнюк О.А. <i>ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ</i>	641
Солдатенко О.А., Берета М.В. <i>АДАПТАЦІЯ ІНСТИТУТУ ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ</i>	649
Стукало Н.Ю. <i>ВИНА ЯК УМОВА НАСТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШКОДУ, ЗАВДАНУ ЖИТТЮ ЧИ ЗДОРОВ'Ю ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ В РЕЗУЛЬТАТІ ЛІКАРСЬКОЇ ПОМИЛКИ</i>	664
Цебенко С.Б., Василенко С.Р. <i>ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СВОЇХ ПРАВ ЖІНКАМИ-ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВИЦЯМИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ</i>	675
Шульженко Н.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОЛІТИЧНОГО КОЛАБОРАНСТВА (Ч. 6 СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ) У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ</i>	690

СЕРІЯ «Педагогіка»

- Butenko O.H.** 698
QUALITY AND ACCESSIBLE PRESCHOOL EDUCATION: CURRENT CHALLENGES IN RAISING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS
- Hontarenko I.S.** 709
PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE AND CHINA: CULTURAL AND METHODOLOGICAL SPECIFICS OF PREPARING CALLIGRAPHY TEACHERS
- Kuzina Yu.V.** 719
THE ANALYSIS OF THE PROBLEM OF PROFESSIONAL ORIENTATION IN TEACHING MATHEMATICS AT HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS
- Sazhiienko O.P.** 731
THEORETICAL AND PRACTICAL PRINCIPLES OF INFORMATION COMPETENCE FORMATION IN THE PROCESS OF STUDYING PROFESSIONALLY ORIENTED DISCIPLINES
- Адамський В.Р., Кришук Б.С.** 747
ЦЕРКОВНОПАРАФІЯЛЬНІ ШКОЛИ В ПОДІЛЬСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ НА ЗАКЛЮЧНОМУ ЕТАПІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
- Безлюдна Н.В., Дудник Н.В.** 760
МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
- Біницька К.М., Карпенко О.Є., Загородня А.А.** 774
РОЛЬ ЗЕМСТВ У СТВОРЕННІ НАРОДНИХ ШКІЛ НА ПОДІЛЛІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ
- Бондарчук А.Я.** 785
РОЗВИТОК ДИРИГЕНТСЬКО-ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ХОРОВОГО КОЛЕКТИВУ

- Гагарін М.І., Бойченко В.В.** 798
*ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО КОМАНДНОЇ
ВЗАЄМОДІЇ В УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСАХ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ*
- Грень Є.С.** 810
*ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІН В ЗАСТОСУВАННІ ПЕДАГОГАМИ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОНЛАЙН ЗАСОБІВ
ВНАСЛІДОК ПОЯВИ ТЕХНОЛОГІЙ НА БАЗІ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ*
- Зубченко Л.В., Батюк А.М.** 820
*ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ*
- Зузяк Т.П.** 832
*РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ НАРОДНОЇ ОСВІТИ НА
ПОДІЛЛІ У 1850-1885 РОКАХ*
- Івасюта Ю.В.** 841
*КРИМІНАЛЬНІ СПРАВИ МИТЦІВ ДОБИ РОЗСТРІЛЯНОГО
ВІДРОДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РАДЯНСЬКИХ
РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ В ШКОЛІ*
- Ільніцька К.С.** 850
*ТЕОРІЯ ВІДНОСНОСТІ – ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ НАУКОВОЇ
КАРТИНИ СВІТУ (за науковими працями Альберта Ейнштейна)*
- Коростильов Г.Л., Білозьоров О.С., Мовчан П.В.** 870
*ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ КУРСАНТІВ ЕЛЕКТРО-
ТЕХНІЧНОГО НАПРЯМКУ НАВЧАННЯ*
- Куземко Л.В.** 891
*РОЗВИТОК НАСКРІЗНИХ УМІНЬ В ОСОБИСТІСНО-
ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ПЕДАГОГА: ДІЄВІ ПРАКТИКИ
ВИКОРИСТАННЯ ЕНК*
- Кучай О.В., Сопіга М.О.** 903
*ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ
ЗВО ЯК ЛОГІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС*

- Лешко Р.Я., Кузик О.В., Даньків О.О., Столярчук І.Д., Гольський В.Б., Британ В.Б., Угрин Ю.О., Паньків Л.І.** 910
ПРО МОЖЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ МЕХАНІЧНИХ КОЛИВАНЬ У КУРСІ ШКІЛЬНОЇ ФІЗИКИ
- Липчанко-Ковачик О.В., Білак М.В., Куцин М.М.** 921
ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТА: ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ТА ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК ОСНОВИ ЛІТЕРАТУРНОГО РОЗВИТКУ
- Липчанко-Ковачик О.В., Гнатик К.Б., Тоба Е.А.** 931
ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ
- Логвіненко А.І., Ляшенко М.Ю.** 939
РОЛЬ І МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ТРУДОВОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ» У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
- Лучко В.С., Житарюк І.В., Лучко В.М.** 949
МІЖПРЕДМЕТНА ІНТЕГРАЦІЯ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У СТАРШІЙ ШКОЛІ ПРИ РОЗВ'ЯЗУВАННІ ЗАДАЧ ПІДВИЩЕНОЇ СКЛАДНОСТІ
- Майнаєв Ф.Я.** 961
СТВОРЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНИХ ЗАВДАНЬ НА ОСНОВІ SCRATCH-ПРОЄКТІВ
- Мафтин Н.В., Антоняк І.В.** 971
ВИХОВНА ФУНКЦІЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
- Нагорняк С.В., Лісіна Л.О.** 981
ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ОСВІТИ В УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛАХ: ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ
- Нагорняк С.В., Ставнича Н.О., Чижма І.О.** 992
ОБДАРОВАНІСТЬ: МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
- Розман І.І., Карташова Л.А.** 1002
ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ГАЛУЗЬ НАУКИ

- Сарасва І.В.** 1011
ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМ
- Солодчук А.В.** 1021
ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР УСПІШНОГО ЗАСВОЄННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
- Степанюк Ю.О.** 1033
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ "ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ"
- Стратан-Артишкова Т.Б.** 1040
МУЗИЧНО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
- Титаренко В.М.** 1051
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»
- Трубіцина О.М., Ткач О.Г.** 1065
МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
- Чернова Г.В., Лещенко В.О.** 1075
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ АКТИВНИХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
- Шевцова О.Б.** 1088
ХУДОЖНЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
- Шунков В.С.** 1097
ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАРМАЦЕВТІВ

Юрченко О.В. 1111
ТЮТОРИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

СЕРІЯ «Історія та археологія»

Богатчук С.С. 1122
ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Бороздих Н.В., Пономаренко Л.П. 1142
ЕТАПИ ЕВОЛЮЦІЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Боян-Гладка С.П., Боднарчук С.Р. 1161
ОРНТОМОРФНІ ВІРУВАННЯ В ТРАДИЦІЙНІЙ ОБРЯДОВOSTІ БОЙКІВ

Галів М.Д., Василь І.М., Роман І.К. 1171
БОЙКІВЩИНА ЯК ЕТНОГРАФІЧНА РЕАЛЬНІСТЬ У ВІЗІЯХ АВТОРІВ ЧАСОПISУ «ЛІТОПИС БОЙКІВЩИНИ» (1969–1991)

Голуб А.А. 1186
ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК У МІСТІ ПУТИВЛІ: ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ ТА РОЛЬ У РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

Гунчак А.В. 1195
ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ АНТИДОПІНГОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ 1991 РОКУ

Дем'янчук А.Л. 1205
ІСТОРІЯ САНКТУАРІЮ СВЯТОГО АНТОНІЯ ПАДУАНСЬКОГО У ЛЬВОВІ

Іваньо С.М. 1219
ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧИЙ РУХ МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ: ПОЛЬСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОРИ

Комар В.Л. 1238
ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОМАНА СМАЛЬ-СТОЦЬКОГО У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

- Костючок П.Л., Борчук С.М., Адамович С.В.** 1248
"ЗАПОВІТ МОЛОДОСТІ", ЯК АВТОРИТЕТНЕ ТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖІНОЧОГО ДОСВІДУ ВІЙНИ"
- Лобачова Т.О.** 1259
КОЛЕКТИВНІ ІДЕНТИЧНОСТІ ВЕНЕЦІАНЦІВ В УМОВАХ ЧУМИ СВЯТОГО КАРЛА 1575-1577 РР.
- Мельник Р.І.** 1269
МІСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО КРИСТИНОПОЛЯ У СВІТЛІ ЙОСИФІНСЬКОЇ МЕТРИКИ
- Мировський О.А.** 1280
ДІЯЛЬНІСТЬ АМАТОРСЬКИХ МУЗИЧНИХ КОЛЕКТИВІВ У ЛЬВІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА (1991-2021 РР.)
- Найдюк Р.Б.** 1293
УЧАСТЬ ВАСИЛЯ ТА ІВАНА СІРКІВ У ПРОЦЕСАХ УТВОРЕННЯ КПСГ ТА РЕОРГАНІЗАЦІЇ ЧУГА В 1919-1921-МУ РР.
- Нижник С.В.** 1305
ТВОРЧІ ІНІЦІАТИВИ ВЧЕНИХ НААН У РОЗВИТОК ГАЛУЗЕВОГО ДОСЛІДНИЦТВА (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТ.)
- Озимчук О.Б., Шеретюк В.М., Карпуніна Т.О.** 1316
РОЛЬ УОЛТЕРА МЕННІ В СТАНОВЛЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТАКТИКИ ШЕВОШЕ НА ПОЧАТКУ СТОЛІТНЬОЇ ВІЙНИ 1337-1453 РОКІВ
- Петрів Н.Я.** 1331
ВЗАЄМИНИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН ТА БАПТИСТІВ З ІНШИМИ ПІЗНЬОПРОТЕСТАНТСЬКИМИ ТЕЧІЯМИ В ГАЛИЧИНІ ТА НА ВОЛИНІ У 20-Х РР. ХХ СТОЛІТТЯ
- Фицик Л.А., Гордієнко В.В.** 1343
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ КУЛЬТУРНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

СЕРІЯ «Історія та археологія»

УДК: 323.2:356.15(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11\(29\)-1122-1141](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11(29)-1122-1141)

Богатчук Світлана Степанівна кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України та філософії Вінницького національного аграрного університету, вул. Сонячна 3, м. Вінниця, 21008. orcid.org/0000-0003-0684-6106

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Анотація. Волонтерський рух виник у ХІХ ст., коли для надання добровільної, безоплатної медичної допомоги було запропоновано створити Червоний хрест. В історії розвитку волонтерського руху спостерігаються різні форми. Волонтерство є безкорисною діяльністю.

На ХІ Конгресі Міжнародної асоціації волонтерів (1990 р.) було прийнято Загальну декларацію волонтерів, в якій відзначено Статус волонтерства як добровільної, активної, спільної участі громадян в житті суспільства.

В Законі України «Про волонтерську діяльність» зафіксовано, що волонтером може бути громадянин, який добровільно надає волонтерську допомогу.

Завдяки волонтерству громадян забезпечуються різні сфери діяльності нашої держави. Волонтерський рух став одним з ключових аспектів українського суспільного життя. Він перетинається з усіма сферами життя суспільства.

Так, важливість завдання цієї громадської ініціативи полягає сьогодні в забезпеченні та зміцненні обороноздатності країни. Українським волонтерським рухом захоплюються громадяни різних країн, які з початком повномасштабної війни в Україні у лютому 2022 року надають безплатну допомогу заради Перемоги українського народу.

Особливість сьогодення полягає в новому витку волонтерської діяльності з часу агресії росії проти України ще у 2014 році. Найбільший показник довіри українці віддали волонтерам, які допомагають армії, що складає 81%.

Однією з особливостей волонтерства є надання добровільної допомоги українській армії та постраждалим від російського вторгнення в Україну, а саме: збір коштів та закупка необхідних речей для фронту й цивільного населення, координація діяльності центрів для внутрішньопереміщених осіб, підготовка місць для їхнього розміщення, надання психологічної підтримки дітям та молоді, допомога людям похилого віку.

Особлива увага в науковій роботі приділяється волонтерському руху української молоді, яка почала найбільше волонтерити з початку російської агресії. Молодь приєднується до Програми БУР (Будуємо Україну Разом), основним гаслом якої є «Якщо не я, то хто?». Саме дух єдності серед молодих людей дав початок історії найбільшого волонтерського руху України.

З кожним роком добровільна допомога збільшується.

Волонтерський рух в Україні відзначається не тільки підтримкою збройних сил, але й активним впливом на суспільно-політичне життя в цілому. Внесок українських волонтерів у різні сфери суспільного життя підтверджується зростанням України в рейтингу «World Giving Index» з 150 місця у 2010 році до 2 місця у 2021 році.

Ключові слова: волонтерство, допомога, довіра, безкорисна діяльність, перемога

Bogatchuk Svitlana Stepanivna Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of History of Ukraine and Philosophy of Vinnytsia National University of the Agrarian University, St. Sonyachna 3, Vinnytsia, 21008, orcid.org/0000-0003-0684-6106

FEATUES OF VOLONTEER MOVEMENT IN MODERN UKRAINE

Abstract. The volunteer movement emerged in the nineteenth century, when it was proposed to create a red cross for voluntary, free medical care. Different forms are observed in the history of the volunteer movement. Volunteering is a selfless activity.

At the XI Congress of the International Association of Volunteers (1990), the Universal Declaration of Volunteers was adopted, which marked the status of voluntary, active, joint participation of citizens in society.

The Law of Ukraine “On Volunteer Activities” states that a volunteer may be a volunteer volunteer.

Due to the volunteering of citizens, various areas of activity of our country are provided. The volunteer movement became one of the key aspects of Ukrainian social life. It intersects with all spheres of society.

Yes, the importance of the task of this public initiative is today in ensuring and strengthening the country's defense capability. Citizens of different countries are

admired by the Ukrainian volunteer movement, who, with the beginning of a full - scale war in Ukraine in February 2022, provide free assistance for the sake of victory of the Ukrainian people.

The peculiarity of today is the new turn of volunteer activity since Russia's aggression against Ukraine in 2014. The greatest confidence rate of Ukrainians gave volunteers who help the army, which is 81%.

One of the peculiarities of volunteering is the provision of voluntary assistance to the Ukrainian army and victims of the Russian invasion of Ukraine, namely: fundraising and purchasing the necessary things for the front and civilian population, coordinating the activity of centers for intra -distorted persons, preparation of places for their placement, providing psychological support. and young people, helping elderly people.

Particular attention in scientific work is paid to the volunteer movement of Ukrainian youth, which began the most volunteer since the beginning of Russian aggression. The youth joins the Bur program (we build Ukraine together), the main slogan of which is "if not me, who?". It was the spirit of unity among young people that began the history of the largest volunteer movement of Ukraine.

Voluntary assistance is increasing every year.

The volunteer movement in Ukraine is marked not only by the support of the Armed Forces, but also by the active influence on the socio-political life as a whole. The contribution of Ukrainian volunteers to various areas of public life is confirmed by the growth of Ukraine in the World Giving Index rating from 150 places in 2010 to 2 places in 2021.

Keywords: volunteering, help, trust, selfless activity, victory

Постановка проблеми Питанням волонтерського руху в Україні приділяють чималу увагу останні 10 років. З 24 лютого 2024 р. з початком повномасштабної війни волонтерський рух в Україні набув величезних масштабів. Українські волонтери забезпечують допомогу в різних напрямках: підтримка переселенців; підтримка госпіталів; підтримка ЗСУ, нацгвардії; захист тварин; підтримка людей, які потребують допомоги через різні обставини (втрата роботи, наприклад); психологічна підтримка; юридична підтримка. Над цим працює велика кількість людей. Діють волонтерські організації, втім багато хто робить добрі справи самостійно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вченими інституту українознавства ім. І. Крип'якевича підготовлено книзу «Про гідність. Волонтерський рух в Україні 2013–2017 років» (за редакцією Олени Аркуші та Миколи Литвина; упорядники Галина Боднар, Олена Лукачук, Леся Хлипавка), у якій представлено цілісний образ волонтерського руху в Україні, що був сформований внаслідок Революції

гідності та драматичних подій російсько-української війни на сході України. Проаналізовано суспільні настрої в Україні напередодні та на початку бойових дій, історичні аспекти та світові практики волонтерського руху [1].

Про цей же період російсько-української війни та роль волонтерського руху в Україні відзначили Веденєєв Д., Турчак О. [2].

Сучасний період дослідження відображається науковими працями Манелюка Ю. Луценко В., Потапенка В. та іншими.

Однак, є ще чимало питань, які не повністю висвітлені, однак, мають доповнити історію волонтерського руху в Україні.

Метою статті є визначення особливостей волонтерського руху в Україні, його роль в сучасному українському суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Зародження волонтерського руху. Терміни «волонтер» та «волонтерство» дуже часто вживаються в лексиконі сьогодення. Волонтер перекладається з французької мови – доброволець. Це добровільна діяльність у вигляді допомоги, що є сьогодні необхідною і важливою в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

У 1859 р. було запропоновано створити Червоний Хрест як об'єднання, члени якого працювали б добровільно, безоплатно, надаючи першу медичну допомогу пораненим бійцям (ініціатором був журналіст Анрі Дюнан). Саме з цього року відзначають виникнення волонтерського руху у світі.

У 1920 році французька та німецька молодь поблизу міста Страсбург працювали над відновленням пошкоджених через бойові дії ферм. Ініціатива молодих людей вважається прикладом волонтерського руху.

Статус волонтерства як добровільної, активної, спільної участі громадян в житті суспільства було відзначено в Загальній декларації волонтерів на XI Конгресі Міжнародної асоціації волонтерів (1990 р.).

У 2001 р. на XVI Всесвітній конференції волонтерів в Амстердамі визначили основним принципом їх діяльності надання допомоги та безплатних послуг [3, с. 12].

Коріння українського волонтерства сягає ще XIX століття. В цей час створювалися перші громадські організації, які добровільно допомагали в лікарнях, організували безплатні їдальні для малозабезпечених верств населення. Вони навчали грамоті в недільних школах. Їх називали доброчинцями, альтруїстами.

Лише у 80-х роках XX століття волонтерство починає відроджуватися та набувати своєї значущості.

У 2011 р. було прийнято Закон України «Про волонтерську діяльність», відповідно якого волонтерська діяльність є добровільною, соціально спрямованою, неприбутковою, направленою на надання допомоги.

Чи всі громадяни можуть бути волонтерами?

Відповідно Закону України «Про волонтерську діяльність» волонтером може бути громадянин, який добровільно надає волонтерську допомогу [4].

Основними видами волонтерської діяльності є надання соціальних послуг громадянам (пов'язані з інвалідністю, станом здоров'я, відсутністю житла або роботи); надання соціальних послуг дітям та молоді (інвалідність, хвороба, сирітство).

Найважливішою рисою волонтерства є турбота про людей, що є складовою частиною формування демократичного суспільства, що тримається на взаємопідтримці. Волонтери турбуються про добробут інших людей, заради цього вони добровільно жертвують своїм часом й життям.

Під час чемпіонату Європи з футболу 2012 року було відібрано 5 500 людей з 23695, охочих бути волонтерами, допомагати під час масових заходів.

У законах України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги» добровільна праця волонтерів визнається як необхідна та суспільно корисна [5, с. 13].

Проте в цілому до 2014 року волонтерський рух в Україні розвивався досить слабо, у порівнянні з іншими країнами світу. Згідно рейтингу World Giving Index в 2010 році Україна займала лише 150 місце (тільки 5 процентів населення було залучено до волонтерської роботи).

Під час Революції Гідності 2014 р. волонтерство в Україні набуває свого найбільшого розквіту. В цей час допомоги волонтерів потребували соціально незахищені групи населення, яким роздавали продукти, гарячі обіди та напої, теплий одяг.

Необхідно відзначити, що Євромайдан став початком масового українського волонтерського руху. Визначальну роль під час революції відіграло середовище активістів, за ініціативою яких після побиття студентів 30 листопада 2013 р. було створено для надання правової допомоги «Євромайдан SOS», мобільний підрозділ «Автомайдан», творче об'єднання кінематографістів «Babylon'13», ініціативи медиків «Швидка медична допомога Євромайдану» і «Майдан. Медики», «Відкритий університет Майдану» (з метою навчати мітингувальників), ІТ-спільнота (надавати їм технічну підтримку). Волонтерська участь для більшості громадян була першим досвідом, стихійним проявом небайдужого ставлення до перебігу подій і нагальних потреб, самовідданою працею в мобільних медичних бригадах і в підпільних шпиталях для підтримки і відновлення здоров'я учасників протесту. Практично кожний волонтер відразу долучався до суспільно корисної добровільної діяльності, робив це безпосередньо в столиці (кияни та приїжджі) чи допомагав у регіонах. Волонтери взяли на себе велику частину роботи з облаштування комфортного перебування людей на Майдані. Вони організовували польові кухні, встановлювали намети, надавали

необхідну інформацію. Волонтерами ставали також і професіонали – медики, юристи, психологи – що прагнули якимось фахово допомогти однодумцям. Волонтерство на Євромайдані вирізнялося індивідуальною допомогою – люди давали свої кошти, використовували власні ресурси [3, с. 146-147].

Подальші події, а саме, російська окупація Криму та Донбасу (травень-червень 2014 року) вплинула на створення розгалуженої системи допомоги армії. Спочатку діяли окремі волонтери, згодом вони об'єднувалися у групи. З листопада 2014 р. в Україні почала діяти громадська організація «Асоціація народних волонтерів», яка об'єднала 30 найдієвіших волонтерських організацій. Їх завданням було надавати допомогу у зоні АТО, ветеранам АТО та їх сім'ям. Відзначаємо, що при Міністерстві оборони була створена Рада волонтерів. Волонтерська діяльність виникла через відсутність достатньої підтримки армії та біженців зі боку держави.

У грудні 2014 року були внесені зміни до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», Міністерство фінансів України затвердило «Порядок формування та ведення Реєстру волонтерів АТО», визначивши основним напрямком роботи волонтерського руху допомогу українській армії. Не менш важливою була медична допомога постраждалим, допомога переселенцям.

У 2014 р. в Україні було зареєстровано 78 тис. громадських організацій, понад 15 тис. благодійних осередків, які почали займатися волонтерською діяльністю [2, с. 207].

У грудні 2014 року на замовлення Організації Об'єднаних Націй компанія GfK Ukraine провела загальнонаціональне дослідження стану волонтерства в Україні. Згідно висновків дослідження, українці визнають велику роль волонтерського руху в суспільних процесах: 62% визнають роль волонтерів у політичних змінах останнього року, 85% вважають, що волонтерський рух допомагає зміцненню миру, а 81% схильні вважати волонтерський рух обов'язковою складовою громадянського суспільства. Майже чверть українців (23%) мали досвід волонтерства, із них 9% почали займатись волонтерством протягом останнього року. Основним напрямом діяльності волонтерів у 2014 році стала допомога українській армії та пораненим – цим займались 70% волонтерів [6].

З 2015 року волонтерська мережа в Україні об'єднала волонтерів з різних міст та різного віку.

Один із дослідників волонтерства Вінничук О. називає цей період вибухоподібним зростанням волонтерського руху [7, с. 280].

Ця перша хвиля волонтерського руху характеризується як стихійна, спонтанна, це був час, коли ніхто ще не узгоджував свої дії з органами державної влади.

З 2014 року хтось писав листи в АТО, роздавали старий одяг малозабезпеченим сім'ям, а дітям-сиротам – іграшки, можна назвати чимало інших прикладів волонтерства. З кожним роком добровільна допомога збільшується.

Основні напрями волонтерства створилися в цей період, а саме: забезпечення необхідних потреб військовослужбовців (харчування, одяг, взуття, засоби захисту); надання необхідного медзабезпечення потерпілим; надання допомоги у перевезенні тіл загиблих, пошук зниклих безвісти, в обміні полоненими тощо.

Необхідно відзначити, що більша частина волонтерської та надання матеріальної допомоги у 2015 і 2016 рр. припадає на допомогу армії – 65% і 62%. Зауважимо, що у 2016 році допомога хворим та інвалідам у структурі благочинної діяльності збільшилася до 35% у порівнянні з 2015 р. – 21%, допомога дітям-сиротам – з 12% до 23%, а людям поважного віку – з 6% до 12%. Тобто, у 2016 р., попри зростаючі потреби допомоги для армії, наші волонтери не забувають про нужденних членів нашого суспільства.

З часу повномасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 р. настає другий етап волонтерського руху, який відзначається високим рівнем громадянської активності в українському суспільстві. Волонтерський рух співпрацює з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Вже третій рік українці продовжують допомагати ЗСУ задля перемоги. Унікальність цієї взаємодопомоги полягає в тому, що поруч зі стихійним (масовим) були утворені професійні волонтерські центри та фонди.

Під час пленарного засідання Верховної Ради 15.08.2022 р. було прийнято законопроекти № 7363 «Про внесення змін до Закону України Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності та № 7364 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Росії проти України» (8, с. 30).

Необхідно відзначити, що регіони, в яких не ведуться активні бойові дії, невпинно працюють, забезпечуючи допомогу в різних напрямках: підтримка переселенців; підтримка госпіталів; підтримка ЗСУ, нацгвардії; захист тварин; підтримка людей, які потребують допомоги через різні обставини (втрата роботи, наприклад); психологічна підтримка; юридична підтримка; культурний розвиток та соціалізація.

Щоб стати волонтером та безкорисно допомагати людям, потрібно мати бажання для добрих справ. Про необхідність допомоги можна дізнатися з Інтернету та ЗМІ, які доводять інформацію про проведення добровільних дій.

Волонтери з усього світу також розгорнули активну діяльність, намагаючись полегшити поневіряння українців, спричинені війною РФ проти України. Міжнародна донорська спільнота оцінила високу спроможність

українських громадських організацій. Це стало особливо помітним на тлі активізації вітчизняного громадянського суспільства, коли більшість іноземних гуманітарних місій та організацій евакуювали свій персонал з України напередодні повномасштабного російського воєнного вторгнення та в перші дні після 24 лютого [9, с. 59-59].

Прикладом безкорисності допомоги можемо відзначити волонтерство групи «Допомагаємо нашим українським друзям» з Пітерборо, які відправили до Києва ліки, теплий одяг, ковдри, продукти та іграшки для дітей. Колона з п'яти авто, зокрема, дві машини швидкої допомоги, надала допомогу сім'ям в Україні [10].

Дресувальник собак з Кента, фермер з Корнуоллу та технологічний керівник із Сассексу за останні місяці 2022 року перевезли близько 150 осіб – одних до лікарні у Краматорськ, інших – на вокзал у Покровське. Вони співпрацювали з авторитетною українською громадською організацією «Схід SOS», яка щодня надавала їм списки евакуйованих, а також інформацію про їхній стан здоров'я. Після того, як Росія розпочала повномасштабну війну в Україні, фермер наповнив фургон гуманітарною допомогою і пригнав його з Великої Британії [11].

Пітер Фуше з Лондона спершу був волонтером, допомагав створювати польовий шпиталь у Броварах під Києвом, заснував благодійний фонд Project Konstantin (названий на честь одного з його полеглих побратимів, який загинув у боях за Херсон), він забезпечує евакуацію поранених солдатів, врятував понад 200 поранених українських бійців, займався евакуацією мирних жителів із найнебезпечніших прифронтових міст і містечок, опікувався доставкою гуманітарної допомоги людям у цих населених пунктах. Загинув 1 липня. Україна його ніколи не забуде.

Нідерландські волонтери Френкі ван Гінтум та Кун ван Остен, які після повномасштабного вторгнення Росії в Україну почали активно допомагати нашій країні, наголосили, що вони не втомилися допомагати, що війна в Україні для них така ж важлива, як і для українців. У Львові в межах проєкту “Культурний конвой” німецькі волонтери передали військовим частинам, прикордонникам та медзакладам 10 автомобілів швидкої допомоги [12].

Законність, гуманність, рівність, добровільність та безоплатність є основними принципами волонтерської діяльності.

Однією з особливостей волонтерства є надання добровільної допомоги українській армії та постраждалим від російського вторгнення в Україну, збір коштів та закупка необхідних речей для фронту й цивільного населення, координація діяльності центрів для внутрішньопереміщених осіб, підготовка місць для їхнього розміщення, надання психологічної підтримки дітям та молоді, організація кампанії зі здачі крові, допомога людям похилого віку,

забезпечення транспорту до лінії фронту. Саме в цих сферах волонтерська діяльність виявилася найефективнішою під час війни [13, с. 129].

За 2,5 роки повномасштабної війни волонтери з Харкова евакуювали з-під обстрілів 18800 тварин, здебільшого – собак і котів, а ще – коней, корів, домашню птицю, двох вовків та екзотичних риб [12].

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова на початку лютого 2022 р. проводили соціологічне дослідження, за результатами якого 39% населення України вважали про неминучість загрози повномасштабної агресії з боку Росії. 33% опитаних вважали, що Росія можливо здійснить напад на Україну [14].

На початку повномасштабного російського вторгнення до волонтерської діяльності долучилися 68% українців, яка стала частиною їхнього життя [15].

На середину червня 2023 року в Україні зареєстровано майже 5 тисяч офіційних волонтерів [16].

І вже третій рік, як волонтерство стало професійною діяльністю. Важко переоцінити значущість внеску волонтерів в оборону нашої країни.

Вже в перші місяці війни українці відзначали важливу роль волонтерів. Згідно з опитуванням 46% респондентів з усієї України підтримали волонтерський рух, зокрема на Сході – 48%, на Заході – 41%, Центр – 50%, Південь – 36% [17].

Таблиця 1

Як війна торкнулася вашої родини?

№ п/п	Дії громадян України	%
1	Ваші рідні мобілізовані до лав ЗСУ	24,2
2	Значно знизилися доходи вашої сім'ї	20,8
3	Виїзд за кордон	20,3
4	Ваші родичі допомагають/волонтерять для лав ЗСУ	20,1
5	Ви допомагаєте/волонтерите для лав ЗСУ	19,6
6	Ваші родичі пішли до лав ЗСУ	18
7.	Чи допомагаєте Ви фінансово	30,8
8.	Чи допомагаєте Ви фізично	10,4
9.	Чи допомагаєте Ви і фізично, і фінансово	20,2
10.	Чи вірите Ви в Перемогу?	72,5

Джерело: опитування проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 13 по 21 грудня 2022 року в усіх областях України, за винятком окупованої території.

Отже, із таблиці 1 ми можемо проаналізувати ставлення українських громадян до початку повномасштабної війни та їх участь у допомозі. Відповідно опитуванню понад 60% українців вже у 2022 році долучалися до волонтерської допомоги СБУ [18].

Таблиця 2

Українці масово долучаються до волонтерства чи благодійності

Вікова категорія	Допомагав/-ла	Планую ще долучитися	Не планую долучитися	Важко відповісти
18-29	70,4	11,8	15,3	2,5
30-39	60,4	15,4	19,5	4,7
40-49	63,4	11,9	16,6	8,1
50-59	57,2	11,2	24,3	7,3
60+	39,2	6,4	33,7	20,7

Джерело: опитування проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 13 по 21 грудня 2022 року в усіх областях України, за винятком окупованої території.

В таблиці 2 відзначається, що молодь (18-29 років) найбільш активно брала участь у волонтерській діяльності [18].

Саме віра в Перемогу об'єднує громадян України в їх бажанні допомогти та пришвидшити її (77% – вірять і 15% – скоріше вірять). І це надихає найкращих представників українського народу займатися волонтерством.

Найбільший рівень довіри в українському суспільстві мають волонтери, про свідчать дані в діаграмі 1.

Рівень довіри громадським інститутам з боку українців

Діаграма 1.

Джерело: опитування проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова протягом грудня 2020 року в усіх областях України, за винятком окупованої території. <https://dif.org.ua/article/derzhavni-ta-sotsialni-instituti-komu-ukraintsi-doviryayut-a-komu-ni>

Згідно з діаграмою 1 рівень довіри з боку українських громадян волонтерам, які допомагають в часи повномасштабної війни переселенцям, складає 63% підтримки, та найбільший показник довіри українці віддали волонтерам, які допомагають армії, щоб пришвидшити нашу Перемогу. Він складає 81%.

У 2023 році українці продовжували надавати допомогу Збройним силам України. Так, за результатами соціологічного опитування 63% респондентів зазначили, що допомагали волонтерам та благодійним організаціям. 26% громадян брали участь у плетінні сіток, ремонті техніки/обладнання [19].

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 8 по 15 серпня 2024 р. проводили соціологічне дослідження, за результатами якого абсолютна більшість українців пишаються своїм громадянством – 88%. Соціологічне опитування з цього питання за останні три роки отримало найвищі показники: у 2022 р. – 90,5%, у 2023 р. – 88,5%, у 2024 р. – 88%.

Соціологічний моніторинг з питань волонтерства визначив, що абсолютна більшість українців, а саме – 71%, з початку повномасштабного вторгнення долучалася до волонтерської допомоги армії. Отже, 34% надавали фінансову допомогу, 15% – фізичну і ще 22% допомагали і фізично, і грошима. Серед опитаних виявилось, що 17% людей не допомагали і не планують цього робити.

Необхідно відзначити, що рівень волонтерської допомоги є різним в регіонах України. Так, на Заході помітно вищий відсоток, ніж в середньому по країні, тих, хто долучався до допомоги суто фізичною працею (25%), водночас, серед мешканців Півдня (40%) і Центру (36%) найбільша частка тих, хто допомагав фінансово. [20].

Більшість тих, хто після повномасштабного вторгнення надавав саме фінансову допомогу армії, ВПО чи постраждалим від війни, продовжують жертвувати кошти і далі. Трохи менше половини (47%) тих, хто робить пожертви з 2022 р., роблять це в тих самих обсягах, що й рік тому, тоді як для 34% респондентів обсяги їхніх донатів стали меншими. При цьому 9% із тих, хто надавав фінансову допомогу після вторгнення, наразі жертвують більше, ніж рік тому. Лише 7% тих, хто раніше робив пожертви, перестали це робити протягом останнього року [21].

Всеукраїнські волонтерські організації для допомоги військовим

З початком російської агресії з 2014 р. виникає чимало українських волонтерських організацій. Серед них: «Крила Фенікса», «Народний проєкт», «Армія SOS», «Повернись живим» та інші.

Одну з потужних волонтерських організацій України можна відмітити «Крила Фенікса», яка ще з 2014 року розпочала допомагати українським

військовим. Головним завданням є забезпечення військових необхідними речами. Завдячуючи волонтерам було відремонтовано Ан-26 на ім'я «Фенікс».

«Народний проєкт». Навесні 2014 року, коли почалася анексія Криму та війна на Донбасі, волонтери відвідали Чонгар, оборону якого утримували українські десантники, матеріальне становище яких було жахливе. Волонтери об'єднали свої зусилля заради того, щоб подбати про звичайних людей, які потерпають у часи війни, та надати допомогу військовим в закупівлі техніки й медикаментів. Пожертви організація збирає через різні системи безготівкових переказів [22].

«Армія SOS» була заснована в березні 2014 року й допомагає військовим в різних напрямках: виготовлення БПЛА для передачі їх військовим, в армію; закупівля та програмування планшетів для артилеристів з відповідними програмами. Від початку своєї діяльності залишається суто волонтерською організацією. Фонд розробив програмне забезпечення «Кропива», яким користується понад 90% артилеристів на фронті. Крім того, «Армія SOS» спеціалізується на проєктуванні та конструюванні БПЛА, серед яких найбільш відомий безпілотник «Валькірія». «Армія SOS» була нагороджена грамотою за допомогу у забезпеченні діяльності оперативно-бойового спеціального підрозділу СБУ.

«Повернись живим» (вересень 2014 р.). Вона є найбільшою в Україні організацією допомоги війську. Станом на квітень 2024 року фонд «Повернись живим» зібрав понад 11 мільярдів гривень на допомогу Силам оборони. Протягом квітня 2023-го – лютого 2024 року Збройні сили отримали від фонду міномети калібру 120-мм, прохідні пікапи, радіостанції Motorola, прилади нічного бачення (ПНБ) та інше [23].

За результатами дослідження, кількість зареєстрованих благодійних організацій в Україні за 2022 рік збільшилася майже у 8 разів (6 367 нових БО). 77% з них допомагають ЗСУ [7, с. 163].

Під час війни держава підтримує волонтерські ініціативи. На порталі Міністерства цифрової трансформації розміщена вебсторінка «Державні послуги для волонтерів – на Гіді», яка декларує різні види допомоги, зокрема: соціальну допомогу у вигляді одноразової грошової допомоги членам сім'ї загиблого волонтера; одноразову грошову допомогу через інвалідність волонтера [13, с. 133].

В умовах воєнного часу добровольчі організації працюють більш мобільно, ефективно та оперативно.

Завдяки інституціоналізації та сталості волонтерської структури, залученню цифрових ресурсів підвищилася прозорість волонтерської діяльності та зменшився рівень шахрайства.

Значна група волонтерів нагороджена відомчими відзнаками: Медаль «За сприяння Збройним Силам України», Медаль «Захиснику України», Медаль «За розвиток військового співробітництва», Медаль «За зміцнення обороноздатності». Чимало волонтерів отримали недержавні відзнаки, а саме: «Орден «Народний Герой України» (з 2015 р.) [2, с. 213-214].

Волонтерство молоді в сучасному українському суспільстві

Невіддільною частиною суспільної свідомості сучасної молоді (понад 80%) є почуття патріотизму – любов до своєї країни та готовність її захищати [24].

Основне завдання старших – виховувати у дітях любов до своєї держави з дитинства.

З початком повномасштабного вторгнення Росії молодь України займається волонтерством, яке стало масовим, вмотивованим та організованим. Молоді люди допомагають доставляти та розвантажувати гуманітарну допомогу, розподіляти її серед переселенців. займаються збором коштів для потреб української армії [25].

Молоді українці безкорисно допомагають у розв'язуванні питань в області освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо.

Молодіжні організації співпрацюють з молоддю, а саме, з молодими сім'ями, сиротами та дітьми, яких позбавили батьківської підтримки [26].

Так, у Львівській області відкриваються молодіжні центри, основним завданням яких є плетіння маскувальних сіток, закупівля товарів першої потреби для військових, залучаючи до 130 тисяч молодих українців [27].

Для підготовки волонтерів проводяться семінари, тренінги, Школи волонтерів і табори.

У червні 2023 р. у Києві проходив Волонтерський саміт для молоді з різних регіонів України «Youth Summit», завданням якого було визначити роль молодіжного волонтерства. Своїм досвідом волонтера поділився й Сергій Притула. Для молоді були надзвичайно цікаві та пізнавальні зустрічі з представниками відомих волонтерських організацій, як-то: Українська Волонтерська Служба, Восток SOS, JuniorS, Р.І.Д., Будуємо Україну Разом, Veteran Hub, Let's do it Ukraine, UNICEF Ukraine, U-Report Ukraine, СпівДія [28].

Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно із соціологічною службою Центру Разумкова проводив опитування серед молоді, яка продовжує допомагати фінансово та матеріально українській армії, що можна прослідкувати з таблиці 3.

Таблиця 3

Чи брали Ви особисто участь у таких діях?

18-29 років	Так	Ні
Перераховував гроші ЗСУ безпосередньо на банківський рахунок НБУ	48,8	50,6
Перераховував гроші волонтерам, благодійним організаціям, які допомагають ЗСУ	68,5	31,5
Передавав гроші, їжу, одяг чи інші речі переселенцям (ВПО)	49,5	50,2
Допомагав виготовляти засоби для ЗСУ (наприклад, плетення сіток, ремонт техніки/обладнання, 3D друк запчастин для дронів тощо)	27,3	72,4
Безпосередньо займався волонтерською роботою для лікування та забезпечення воїнів ЗСУ	14,3	85,7
Брав участь у добровільних акціях підтримки ЗСУ, постраждалим від війни тощо	22,7	76,9

Джерело: 2016-й: політичні підсумки - загальнонаціональне опитування
<https://dif.org.ua/article/2016-y-politichni-pidsumki-zagalnonatsionalne-opituvannya>

Відзначимо, що 63% опитаних відповіли, що у 2016 році вони перераховували гроші благодійним організаціям та волонтерам в допомогу ЗСУ [29].

У 2014 році було розпочато Програму волонтерської акції «Будуємо Україну Разом» щодо відновлення будинків, яких знищила війна на сході, яка сприяла виникненню найбільшого волонтерського руху України. Основними видами робіт: ремонт центру, відновлення зруйнованої росіянами школи, встановлення столів та лавок в парку для громадян.

У 2019 році організація об'єднала молодь в усіх регіонах України, в рамках програми якої проводили 1-2-денні акції взаємодопомоги – БУРчики.

У 2022 році волонтерський рух «Будуємо Україну Разом» став незалежною громадською організацією, завдяки якій були створені умови для проживання понад 5000 людей із постраждалих районів України.

На початку 2023 р. кількість учасників волонтерського руху збільшилася до 6300 осіб. Вони провели 300 волонтерських акцій, створили 109 таборів та 115 команд.

Широкого розмаху молодіжного волонтерського руху набув на Вінниччині, де основним кредом оголосили не лише будівництво, а ще й розвиток молоді. Волонтери допомогли відремонтувати інклюзивно-ресурсний центр, для дітей з інвалідністю облаштували соціальні майстерні столярської та швейної справ [30].

16 вересня 2023 року на тренінгу з основ волонтерської діяльності в Вінницькому інституті університету «Україна» волонтери з багаторічним стажем поділилися досвідом з молоддю, метою якого було надати більше відомостей про волонтерський рух.

Цікавий факт. 15-річний Богдан Таранюк із Вінниці у дворі свого будинку розгорнув майстерню та виготовляє саперні кішки для бійців на передову [31].

Волонтери громадської організації «Будуємо Україну разом» міста Бар, що на Вінниччині, власними силами зробили ремонт в інклюзивно-ресурсному центрі, облаштувавши його для проживання. У с. Глухівці Вінницької області зробили реконструкцію приміщення спортзалу, що дало можливість займатися людям з інвалідністю.

Волонтери БУР-табору допомагали з облаштуванням зимового екодому для 50-100 людей у с. Буша Вінницької області, який буде використовуватися ще як центр психологічної реабілітації та соціалізації ВПО та місцевих жителів [30].

І ще один приклад волонтерства нашої студентської молоді. 24 січня 2024 р. у стінах Вінницького національного аграрного університету студенти навчально-наукових інститутів та факультетів виготовляли окопні свічки, які у зимовий період потрібні нашим захисникам. Студенти ВНАУ цінують внесок, який роблять військові для збереження цілісності нашої держави. Студентська рада університету запрошує доєднатися студентів та усіх охочих до важливої справи. Це ще один приклад волонтерства нашої студентської молоді [32].

Висновки

Волонтерський рух, який виник у XIX ст. є об'єднанням громадян, які добровільно та безоплатно надавали першу медичну допомогу пораненим бійцям. І сьогодні найважливішою рисою волонтерства залишається турбота про людей.

З початку російсько-української війни 2014 р. та повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 р. волонтери переформатували свою діяльність на допомогу Збройним Силам України до повної Перемоги. Свідченням цього стало виникнення великої кількості громадських організацій, що почали займатися волонтерством, а саме: закуповувати дрони, військову техніку, ремонтувати її.

Визнанням ролі українського волонтерського руху в розвитку українського громадянського суспільства є їх нагородження державними та недержавними нагородами.

Українська Волонтерська Служба та платформа пам'яті «Меморіал» запустили сайт з історіями про волонтерів, які загинули на війні.

Завдяки інституціоналізації та сталості волонтерської структури, залученню цифрових ресурсів підвищилася прозорість волонтерської діяльності та зменшився рівень шахрайства.

Молоді люди пишаються волонтерством в Україні, його масовістю, спроможністю розв'язувати надскладні задачі та об'єднувати українців задля досягнення спільної мети. Вони також усвідомлюють корисність та важливість волонтерства.

Молодь активно долучилася до волонтерства. Допмагаючи доставляти та розвантажувати гуманітарну допомогу, розподіляючи її серед переселенців, збираючи кошти для потреб української армії, вони усвідомлюють корисність та важливість своєї діяльності.

Головна мотивація розвитку українського волонтерського руху – наблизити Перемогу.

Література:

1. Про гідність. Волонтерський рух в Україні 2013–2017 років / За редакцією Олени Аркуші та Миколи Литвина; упорядники Галина Боднар, Олена Лукачук, Леся Хлипавка. Національна академія наук України, Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича. Львів, 2018. 816 с.
2. Веденєєв Д., Турчак О. Волонтерський рух в Україні в ході російсько-української війни: ризики праці та форми державного і громадського визнання. *Військово-науковий вісник*. 2018. Вип. 30. С. 206-216. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2018_30_20
3. Авраменко Є. Г., Васильєв М. К. Волонтерський рух в Україні: засади і принципи діяльності. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2015. 120 с.
4. Цікаві факти про виникнення волонтерства! Режим доступу: <https://dobrabdzhilka.com.ua/tsikavi-fakty-pro-vunyknennia-volonterstva/>
5. Авраменко Є. Г., Васильєв М. К. Волонтерський рух в Україні: засади і принципи діяльності. // Волонтерський рух : історія, сучасність, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17-18 квітня 2015 року. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2015. 160 с.
6. Михайло Матяш Українське волонтерство – явище унікальне. Йому завдячуємо суверенітетом. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>
7. Вінничук О. Волонтерський рух в умовах російсько-української війни. //Розвиток громадянського суспільства в умовах воєнного часу: Збірник матеріалів та доповідей Всеукраїнської науково-практичної Конференції (м. Київ, 22 квітня 2023 р.). Ред. кол. А.Є. Конверський (голова), О.В. Батрименко, Ф.П. Власенко, [та ін.]. К.: ВАДЕКС, 2023. С. 161-165.
8. Манелюк Ю. М., Луценко В. Р.Є, Савчук Н. І. Волонтерський рух України в умовах військової агресії. *Політикус*. 2022. Вип. 6. С. 29–33.
9. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні (2022–2023 рр.) : аналіт. доп./ [В. Г. Потапенко, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан та ін.] ; за ред. В. Г. Потапенка, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан. К. : НІСД, 2023. 91 с.
10. Volunteers' aid trip for Ukrainian refugees. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/articles/c72957w0k2xo.amp>
11. Ukraine War: Why I risk my life to provide aid in Ukraine. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61720402.amp>
12. ВОЛОНТЕРИ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-volonteri>
13. Мірко Наталія Міжнародне волонтерство та розвиток громадського сектору. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 6. С. 128-140.
14. «Ні – агресії Росії: громадська думка українців у лютому 2022 р.» – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/ni-agresii-rosii-gromadska-dumka-ukraintsiv-u-lyutomu-2022-r>

15. Майже 70 % українців в той чи інший спосіб долучалися до волонтерства! – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/mayzhe-70-ukraintsiv-v-toy-chi-inshiy-sposib-doluchalisya-do-volonterstva>
16. В Україні за пів року кількість офіційних волонтерів зростає вдвічі: найбільше збирають на "банки" Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/06/26/701557/>
17. Символи, події та особистості, які формують національну пам'ять про війну з Росією — загальнонаціональне опитування. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/simvoli-podii-ta-osobistosti-yaki-formuyut-natsionalnu-pamyat-pro-viynu-z-rosieyu-zagalnonatsionalne-opituvannya>
18. Самопочуття українців під час війни: емоції, очікування, особистий досвід – опитування у західних та центральних регіонах. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/samopochuttya-ukraintsiv-pid-chas-viyni-emotsii-ochikuvannya-osobistiy-dosvid>
19. Підсумки 2023 року: громадська думка українців – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/pidsumki-2023-roku-gromadska-dumka-ukraintsiv>
20. Більшість українців під час великої війни допомагали як волонтери армії, ВПО та постраждалим – опитування. Режим доступу: <https://zmina.info/news/bilshist-ukrayincziv-pid-chas-velykoji-vijny-dopomagaly-yak-volontery-armiyi-vpo-ta-postrazhdalym-opituvannya/>
21. День Незалежності України: цінність держави, згуртованість та волонтерство під час війни. *Загальнонаціональне опитування проведено Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 8 по 15 серпня 2024 року.* – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/den-nezalezhnosti-ukraini-tsinnist-derzhavi-zgurtovanist-ta-volonterstvo-pid-chas-viyni>
22. Всеукраїнський центр волонтерів. – Режим доступу: <https://www.peoplesproject.com/about/>
23. «Повернись живим» Презентував звіт за 2023 рік у форматі військової карти – Режим доступу: <https://savelife.in.ua/materials/news/povernys-zhyvym-prezentuvav-zvit-za-2023/>
24. Патріотизм, мова та зовнішньополітичні пріоритети – громадська думка України. – Режим доступу: https://dif.org.ua/article/%20patriotyzm_mova
25. Майбутнє молодіжного волонтерства: що мотивує... – Режим доступу: <https://gurt.org.ua/news/informator/81030/>
26. Молодіжне лідерство і волонтерство в Україні. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=73474
27. Львівський обласний молодіжний центр – Режим доступу: https://www.facebook.com/lviv.youth.center/?locale=ru_RU
28. Координаційний центр «Сила молоді». – Режим доступу: <https://ual.ua/ua/coordination-center/volonterskyu-sumit-dlya-molodi-youth-summit>
29. 2016-й: політичні підсумки - загальнонаціональне опитування – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/2016-y-politichni-pidsumki-zagalnonatsionalne-opituvannya>
30. Волонтерити – БУР. Режим доступу: <https://www.bur.org.ua/volonteryty/>
31. На Вінниччині волонтери "Будуємо Україну разом" ... – Режим доступу: <https://suspilne.media/547163-ne-prosto-buduemo-a-j-rozvivaemo-molod-ak-na-vinnicini-volonteri-remontuut-inkluzivno-resursnij-centr/>
32. Вінницький національний аграрний університет – ВНАУ. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/vinnysia.sau>

References:

1. O. Arkush, M. Lytvyna, H. Bodnar, O. Lukachuk, L. Khlypavka (2018). Pro hidnist. Volonterskyi rukh v Ukraini 2013–2017 rokiv [About dignity. Volunteer Movement in Ukraine 2013–2017]. Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Instytut ukrainoznavstva imeni Ivana Krypiakivycha. Lviv. [in Ukrainian].
2. Viedienieiev D., Turchak O. (2018). Volonterskyi rukh v Ukraini v khodi rosiisko-ukrainskoi viiny: ryzyky pratsi ta formy derzhavnoho i hromadskoho vyznannia. [Volunteer movement in Ukraine during the Russo-Ukrainian War: Risks of Labor and Forms of State and Public Recognition]. *Viiskovo-naukovyi visnyk-Military Scientific Bulletin*, 30, 206-216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2018_30_20 [in Ukrainian].
3. Avramenko Ye. H., Vasyliiev M. K. (2015). Volonterskyi rukh v Ukraini: zasady i pryntsyipy diialnosti. [Volunteer movement in Ukraine: principles and principles of activity]. Kharkiv: Vydavnytstvo KhNADU. [in Ukrainian].
4. Tsikavi fakty pro vynyknennia volonterstva! [Interesting facts about the emergence of volunteering!]. URL: <https://dobra-bdzhilka.com.ua/tsikavi-fakty-pro-vynyknennia-volonterstva/>
5. Avramenko Ye. H., Vasyliiev M. K. (2015). Volonterskyi rukh v Ukraini: zasady i pryntsyipy diialnosti. [Volunteer Movement in Ukraine: Principles and Principles of Activity]. *Volonterskyi rukh : istoriia, suchasnist, perspektyvy- Volunteer movement: history, modernity, prospects: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, 17-18 kvitnia 2015 roku. Kharkiv: Vydavnytstvo KhNADU, (pp. 12-15). [in Ukrainian].
6. Mykhailo Matiash Ukrainske volonterstvo – yavyshe unikalne. Yomu zavdiachuiemo suverenitetom [Ukrainian volunteering is a unique phenomenon. We thank him sovereignty] URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>
7. Vinnychuk O. (2023). Volonterskyi rukh v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny [Volunteer movement in the conditions of the Russian-Ukrainian war] // *Rozvytok hromadianskoho suspilstva v umovakh voiennoho chasu-The development of civil society in wartime: Zbirnyk materialiv ta dopovidei Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Konferentsii* (m. Kyiv, 22 kvitnia 2023 r.). (pp.. 161-165). K.: VADEKS.. [in Ukrainian].
8. Maneliuk Yu. M., Lutsenko V. R., Savchuk N. I. (2022). Volonterskyi rukh Ukrainy v umovakh viiskovoi ahresii. [Volunteer movement of Ukraine in conditions of military aggression]. *Polityku.-Policies*, 6, 29–33. [in Ukrainian].
9. V. H. Potapenko, Yu. A. Tyshchenko, Yu. B. Kaplan (2023). Stan rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini (2022–2023 rr.) : analit. dop. [The state of civil society development in Ukraine (2022–2023): Analya. Suppl] za red. V. H. Potapenka, Yu. A. Tyshchenko, Yu. B. Kaplan. K. : NISD. [in Ukrainian].
10. Volunteers' aid trip for Ukrainian refugees [Volunteers' aid trip for Ukrainian refugees]. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c72957w0k2xo.amp>
11. Ukraine War: Why I risk my life to provide aid in Ukraine [Ukraine War: Why I risk my life to provide aid in Ukraine]. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-61720402.amp>
12. VOLONTERY [Volunteers]. URL: <https://www.ukrinform.ua/tag-volonteri>
13. Mirko Nataliia (2023). Mizhnarodne volonterstvo ta rozvytok hromadskoho sektoru. [International volunteering and development of the public sector]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo- Foreign Trade: Economics, Finance, Right*, 6, 128-140. [in Ukrainian].
14. «Ni – ahresii Rosii: hromadska dumka ukraintsiv u liutomu 2022 r.» ["No - Russia's aggression: public opinion of Ukrainians in February 2022"]. URL: <https://dif.org.ua/article/ni-agresii-rosii-gromadska-dumka-ukraintsiv-u-lyutomu-2022-r>

15. Maizhe 70 % ukraintsiv v toi chy inshyi sposib doluchalysia do volonterstva! [Almost 70 % of Ukrainians have been involved in volunteering in one way or another!]. URL: <https://dif.org.ua/article/mayzhe-70-ukraintsiv-v-toy-chi-inshiy-sposib-doluchalysya-do-volonterstva>

16. V Ukraini za piv roku kilkist ofitsiinykh volonteriv zrosla vdvichi: naibilshe zbyraut na "banky" [In Ukraine, in half a year, the number of official volunteers has doubled: most of them collect for "banks"]. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/06/26/701557/>

17. Symvoly, podii ta osobystosti, yaki formuiut natsionalnu pamiat pro viinu z Rosiieiu — zahalnonatsionalne opytuvannia [Symbols, events and personalities that form a national memory of war with Russia - a nationwide poll]. URL: <https://dif.org.ua/article/simvoli-podii-ta-osobystosti-yaki-formuyut-natsionalnu-pamyat-pro-viynu-z-rosiieiu-zagalnonatsionalne-opytuvannia>

18. Samopochuttia ukraintsiv pid chas viiny: emotsii, ochikuvannia, osobystyi dosvid – opytuvannia u zakhidnykh ta tsentralnykh rehionakh [The well-being of Ukrainians during the war: emotions, expectations, personal experience - surveys in the western and central regions]. URL: <https://dif.org.ua/article/samopochuttia-ukraintsiv-pid-chas-viyni-emotsii-ochikuvannia-osobistiy-dosvid>

19. Pidsumky 2023 roku: hromadska dumka ukraintsiv [The results of 2023: Public opinion of Ukrainians]. URL: <https://dif.org.ua/article/pidsumki-2023-roku-gromadska-dumka-ukraintsiv>

20. Bilshist ukraintsiv pid chas velykoi viiny dopomahaly yak volonteriy armii, VPO ta postrazhdalym – opytuvannia [Most Ukrainians during the Great War helped as volunteers of the army, IDPs and victims - polls]. URL: <https://zmina.info/news/bilshist-ukrayincziv-pid-chas-velykoyi-vijny-dopomagaly-yak-volonteriy-armiyi-vpo-ta-postrazhdalym-opytuvannia/>

21. Den Nezalezhnosti Ukrainy: tsinnist derzhavy, zghurtovanist ta volonterstvo pid chas viiny. Zahalnonatsionalne opytuvannia provedeno Fondom «Demokratychni initsiatyvy» imeni Ilka Kucheriva spilno z sotsiolohichnoiu sluzhboiu Tsentru Razumkova z 8 po 15 serpnia 2024 roku. [Independence Day of Ukraine: the value of the state, cohesion and volunteering during the war. A nationwide poll was conducted by the Ilko Kucheriv Democratic Initiatives Foundation together with the Sociological Service of the Razumkov Center from August 8 to August 15, 2024]. URL: <https://dif.org.ua/article/den-nezalezhnosti-ukraini-tsinnist-derzhavi-zhurtovanist-ta-volonterstvo-pid-chas-viyni>

22. Vseukrainskyi tsentr volonteriv [All -Ukrainian Volunteers Center]. URL: <https://www.peoplesproject.com/about/>

23. «Povernys zhyvym» Prezentuvav zvit za 2023 rik u formati viiskovoi karty ["Back alive" presented a report for 2023 in a military card format]. URL: <https://savelife.in.ua/materials/news/povernys-zhyvym-prezentuvav-zvit-za-2023/>

24. Patriotyzm, mova ta zovnishnopolitychni priorytety – hromadska dumka Ukrainy. [Patriotism, language and foreign policy priorities are public opinion of Ukraine]. URL: https://dif.org.ua/article/%20patriotyzm_mova

25. Maibutnie molodizhnoho volonterstva: shcho motyvuie... [The future of youth volunteering: that motivates ...]. URL: <https://gurt.org.ua/news/informator/81030/>

26. Molodizhne liderstvo i volonterstvo v Ukraini. [Youth leadership and volunteering in Ukraine.]. URL: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=73474

27. Lvivskiy oblasnyi molodizhnyi tsentr [Lviv Regional Youth Center]. URL: https://www.facebook.com/lviv.youth.center/?locale=ru_RU

28. Koordynatsiinyi tsentr «Syla molodi». [Youth Power Coordination Center]. URL: <https://ual.ua/ua/coordination-center/volonterskyi-sumit-dlya-molodi-youth-summit>

29. 2016-y: politychni pidsumky - zahalnonatsionalne opytuvannia [2016: Political results - a nationwide survey]. URL: <https://dif.org.ua/article/2016-y-politychni-pidsumki-zagalnonatsionalne-opytuvannya>

30. Volonteryty – BUR. [Volunteer - storm]. URL: <https://www.bur.org.ua/volonteryty/>

31. Na Vinnychchyni volontery "Buduiemo Ukrainu razom" ..[In Vinnytsia region, volunteers "build Ukraine together"]. URL: <https://suspilne.media/547163-ne-prosto-buduemo-a-j-rozvivaemo-molod-ak-na-vinnicini-volonteri-remontuut-inkluzivno-resursnij-centr/>

32. Vinnytskyi natsionalnyi ahrarnyi universytet – VNAU. [Вінницький національний аграрний університет – ВНАУ]. URL: <https://www.facebook.com/vinnytsia.sau>